

Влучна назва

Ви не побачите жодної згадки про цей острів у географічних довідниках. Адже він став "Любичевим" лише у 2008 році. А островом, за традиційними уявленнями географів, Любичів ніколи і не був. 2008 року група природоохоронців заходилася рятувати долину Десни від забудови котеджними містечками. Активісти запропонували оголосити заповідною практично всю долину Десни, що стало найамбітнішою природоохоронною ідеєю початку 2000-х.

Серед запропонованих до збереження територій був і острів, розміщений між основним руслом Десни та її рукавом, що зветься Любичем. Екологи обґрунтували створення тут заказника і нарекли його "Острів Любичів". Назва, яку тепер використовують усі, включно з місцевими жителями, спала на думку спонтанно й увійшла в обіг у лічені місяці.

Острівець незайманої природи

"Острів Любичів утворився в долині Десни через зміни головного русла, про багаторазовість яких свідчить рисунок меандр та грив, який чітко проглядається на зображеннях із космосу, - розповідає географ **Катерина Полянська**, яка впродовж останніх семи років вивчає історію формування долини Десни. - Однак процес його відокремлення на сучасному етапі не повністю природний. Карта 1868 року показує на місці сучасного рукава Десни, що омиває острів Любичів зі сходу, низку озер, на відміну від сучасних карт, де вони зливаються в протоку Любич. Також протока з півночі острова має прямокутні обриси, що нашттовхує на думку про штучний прокоп водотоку, адже й раніше для потреб судноплавства на Десні на окремих ділянках були виконані руслоспрямлювальні роботи, проведено укріплення берегів, споруджено водообмежувальні дамби, проводили поглиблення дна. Села Літки, Літочки та Соболівка були надто віддалені від основного русла Десни і тому, ймовірно, частину річки "підвели" прямо до цих населених пунктів. Та попри це, острів Любичів є справжньою домівкою для дикої природи - водно-болотних птахів, різноманітних комах, земноводних, рідкісних рослин. Таким диким острові і має лишатися надалі".

Уже декілька років, разом із колегами Катерина працює над створенням національного природного парку “Подесіння”, який у майбутньому охопить усі збережені природні території в долині Десни. Острів Любичів - одна з найважливіших частин майбутнього парку. Завдяки ізоляції від основного берегу природа острова зазнала меншого антропогенного впливу й збереглася в значно кращому стані, ніж сусідні ділянки узбережжя.

Боротьба за Любичів

На публічній кадастровій карті вся територія острова розподілена на тисячі синіх прямокутників. Це - ділянки, надані комусь у власність. Як і всю заплаву Десни в межах Київщини, крім вузької смужки лісів, Любичів розпаювали, а паї швидко продали під котеджні містечка. В кількох місцях уздовж берегів Десни вже почалася розбудова окремих будинків. Та це виявилось справою не простою. Адже Десна є останньою незарегульованою великою річкою у Європі. Щовесни тут може статися великий паводок. А земля тут не така популярна, як у Конча-Заспі. Тому багатії ділянки не купують, і ділкам нема особливого резону витратити кошти на штучне підняття рівня ділянок, намиваючи високі кучугури піску. Тому і виходить, що від перегляду Публічної кадастрової карти аж в очах рябить від безкінечних ділянок, тоді як реально на острові ніхто нічого не будує. Врешті, це ж острів! Як сюди завезти будматеріали? У 2009 році на Любичів навіть збудувати міст, витративши на це чверть мільйона коштів із районного бюджету. Та за пару років весняний паводок зруйнував його.

Природоохоронці не втрачають надії зробити Любичів заповідним. 8 жовтня цього року відбувся перший крок до цього: Київська обласна рада створила заказник “Зачарована Десна”, який включив у себе все узбережжя річки та ліси вздовж нього. Це означає, що тут можна тимчасово перебувати та відпочивати, але заборонені будь-які забудови й інші дії, що руйнують природні комплекси. Тож увесь берег острова захищено від причалів, приватних пляжів і будівель. Цей факт також зменшує вартість “землі біля річки”.

Найбільші надії екологи покладають на Євроінтеграцію. "В разі вступу України до Європейського Союзу територія острова разом зі збереженою частиною долини Десни має увійти до природоохоронної мережі NATURA-2000, - пояснює **Катерина Полянська**. - Ця мережа передбачає створення мережі спеціальних природоохоронних територій для збереження видів тварин і рослин, місць їх існування - оселищ. Межі територій при цьому проводяться відповідно до меж поширення видів і типів оселищ на основі наукових досліджень, без погодження зі землевласниками та землекористувачами. Питання землекористування розглядається пізніше, на етапі розробки планів охорони територій на 10 та 20 років. Науковий аналіз довів, що в долині Десни має бути створена єдина така територія. Її заповідання як одного цілісного об'єкта не є можливим через недосконалу систему погодження створення об'єктів природно-заповідного фонду із землевласниками та землекористувачами. Обґрунтування створення національного природного парку "Подесення" було подано у 2008 році, однак досі не втілено в життя. У 2015 році природоохоронці розпочали роботу з обґрунтування створення в долині Десни території NATURA 2000 при вступі України до Європейського Союзу. Також пропонується створити такі території в долинах приток Десни – Сейму і Снові.

Час для візиту

Потрапити на острів можна впродовж усього теплого сезону. "Маршруткою з Києва до одного з сіл з боку протоки — Крихаїв, Літки, Літочки, Соболівка — можна дістатися всього за годину, автобуси відходять з автостанції на м. "Чернігівська". Тут, у колодязях місцевих жителів, треба поповнити запаси питної води, адже на острові є лише вода з річки", - розповідає студентка-біолог **Даша Ширяєва**.

Коли краще приїжджати? Будь-коли, вважає Даша. "Більше нічого, навіть фінансів особливих, не треба, адже дорога до острова коштує лічені копійки. А на самому Любичеві жодної інфраструктури, де можна було би витратити хоч якісь гроші - немає, - сміється студентка. - Під час весняної повені Любичів частково затоплює водою. У цей час його можна відвідати з суходолу, переправившись через протоку. Проте яскравіші враження від острова дає погляд на нього з води. Розливаю Десною можна пливати човном або байдаркою вздовж підтоплених берегів, стовбурів заплавлених лісів і квітучих під водою квітів".

"Улітку на Любичів можна перейти бродом, - каже вона. - Багато хто приїжджає сюди, як на курорт: дикі пляжі, чисте повітря і тепла вода, а для охочих - риболовля. Підживитися можна дикою ожиною або овочами та фруктами з сусідніх сіл".

"Проте оселитися доведеться "дикунами" - в наметах, адже на острові немає жодної постійної будівлі або елементів туристичної інфраструктури. Вкрай небажано залишати тут після себе побутові відходи. Звідси їх ніхто не вивозить, вони або забруднюють річку, або ховаються на піщаних пляжах та у лісовій підстилці, загрожуючи необережним пораненнями і просто псуючи вигляд дикого острова", - попереджає Даша.

"Нарешті, дощовою осінню острів може зустріти грибами та ягодами в сосново-дубових лісах його південної частини. Якщо ж літо й осінь посушливі, на Любичевому можна пройтися майже повністю пересохлим руслом протоки та спокійно прогулятися між численними озерами-старицями пересохлими заболоченими ділянками. Весь острів покритий мережею витягнутих і підковоподібних озер, які є залишками колишніх вигинів русла Десни", - каже Даша. - Літню або осінню мандрівку на острів гарно здійснити велосипедом: дорога з Києва займе 3,5-4 години, переправитися на острів можна бродом, а мережа ґрунтових доріг на самому острові дозволяє з комфортом об'їздити його майже весь".

Іншим незвичним варіантом мандрівки є водний сплав від початку острова біля с. Крехаїв і аж до Києва. Непоспішаючи, байдаркою або човном можна пропливти все узбережжя острова та допливти до парку Дружби народів, що між м. "Петрівка" та "Троєщиною", за 2-3 дні. На такому маршруті є піщані коси, ліси, заплавні луки та уривчасті береги Десни - найбільшої незарегульованої річки України, додає Даша.

У минулому Десна була меккою водного туризму та активно освоювалась для створення радянських баз відпочинку. Від старшого покоління нерідко можна почути історії про те, як із сильними паводками Десна забирала не лише дерева по берегах, а й цілі бази відпочинку, незграбно тягнучи дерев'яні будиночки вздовж руслу. Сьогодні великі паводки залишилися в минулому, після 1979 року вся територія острова не затоплювалася. Частина острова заросла лісом, якого тут не було в часи, коли весь Любичів навесні накривала велика вода. Проте ні такі зміни, ні корисливі інтереси влади не знищили природної та туристичної цінності острова. Любичів залишається відкритим для відвідування осередком біорізноманіття та чекає на нових захисників, що збережуть його від спроб людей підкорити залишки природи своїм інтересам.

Фото: Дарія Ширяєва, Дар'я Іноземцева, Дмитро Демченко